

ACTA POLITOLOGICA

www.acpo.cz

INTERNETOVÝ RECENZOVANÝ ČASOPIS

2014 | Vol. 6 | No. 1 | ISSN 1803-8220

FIALA, Vlastimil (eds.) a (2012). *Politické strany Afriky, Asie a Latinské Ameriky: Rysy politického stranictví*. Brno: CDK. 392 s. ISBN 978-80-7325-299-1.

RECENZE BLANKY ŘÍCHOVÉ

Tento článek podléhá autorským právům, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

Internetový recenzovaný časopis vydává
Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze,
Katedra politologie Institutu politologických studií

FIALA, Vlastimil (eds.). (2012). *Politické strany Afriky, Asie a Latinské Ameriky: Rysy politického stranictví*. Brno: CDK. 392 s. ISBN 978-80-7325-299-1.

Monografie *Politické strany Afriky, Asie a Latinské Ameriky: Rysy politického stranictví* se obsáhle věnuje problematice vývoje, charakteru a postavení politických stran v mimoevropských oblastech. Práce je koncipována jako souhrnný přehled problematiky formování a funkce politických stran v oblasti Afriky, Latinské Ameriky a Asie, respektive Dálného Východu, přičemž značná pozornost je v textu věnována rovněž analýze teoretických konceptů vztahujících se k problematice vymezení a geneze politických stran v těchto oblastech. Autoři měli současně ambici přiblížit čtenářův historické, sociální i kulturní kontexty, které se podílely na vzniku studovaných politických stran s cílem postihnout především znaky, které je odlišují od jejich evropských stranických „partnerů“.

Předložená monografie tvoří logicky provázaný celek. Kolektiv autorů si pro své zpracování zvolené tematiky zvolil jednotný postup, práce tak není pouze mozaikou složenou z jednotlivých kamínků, ale je vnitřně provázaným a logicky koncipovaným souborem názorů a interpretací. Klade současně důraz i na aktuální tematiku (kapitoly o postavení žen v politice v zemích Latinské Ameriky autorů K. Kouby, P. Poskočilové či O. Plachého). Kapitoly jsou řazeny tak, aby celkový text postihl nejprve samotnou problematiku teoretického kontextu analýzy politických stran (kapitoly V. Fialy k problematice metodologie a typologie politických stran a kapitola M. Strmisky k problematice segregacionistického a integracionistického přístupu ve výzkumu stran ve „starém“ a „novém“ světě), ale poskytl i dostatek prostoru pro analýzu specifických problémů spojeným se vznikem tohoto moderního politického fenoménu. Tam, kde je to s ohledem na genezi politických stran podstatné, se autoři věnují i analýze institucí plnících funkci politické

strany (jedná se především o situaci v afrických zemích). Zvláštní pozornost je věnována i problematice typologie politických stran (V. Fiala).

Obecné koncepty jsou pak v práci doplněny případovými studii, které přibližují konkrétní specifické situace, k nimž se jednotlivé interpretační koncepty vztahují, a současně jsou hodnotným zdrojem faktografických informací, které jsou běžnému čtenáři jen s obtížemi dostupné – ať již se jedná o velmi spletitý a komplikovaný vývoj v afrických zemích či o problematiku lantiskoamerickou.

Zájemci zde tak naleznou rovněž příklady politických stran, s jejichž vývojem se doposud v české odborné literatuře mohli setkat spíše okrajově – v monografii je zastoupena například problematika institucionalizace Komunistické strany Číny v postmaoistickém období (S. Myšička) či analýza politických stran etnických a náboženských menšin v Turecku (A. Pešková). Jsou zde však zastoupeny i studie věnované faktograficky asi známějším případům, k nimž nesporně patří Indický národní kongres (M. Strmiska). Posledně zmiňované analýzy se odlišují od „faktograficky“ více ukotvených tím, že se zaměřují spíše na specifické rysy daného politického prostředí, které v obecné rovině přispěly k formulování typologie politických stran. Podobně i studie zaměřená na problematiku guerillového hnutí (případ nikaragujské FSLN od M. Kudynové) se svým zaměřením orientuje na fenomén, který po celou druhou polovinu 20. století výrazně ovlivňuje život v mnoha latinskoamerických zemích a stojí proto zaslouženě v popředí zájmu nejen odborníků, ale i širší veřejnosti. Africká tematika je v kontextu případových studií zastoupena rozsáhlou a faktograficky velmi kvalitně doloženou analýzou afro-marxistických politických stran (V. Fiala). Jedná se o studii, na

níž zvláště český čtenář ocení komparativně silnou stránku autorovy analýzy vztahující se k vývoji obdobného typu politických stran v zemích střední Evropy, respektive v bývalém socialistickém Československu.

Je pochopitelné, že vzhledem k rozsahu publikace (vázáno samozřejmě na publikační možnosti nakladatele) se autoři museli rozhodnout pro výběr „ilustrativních“ případových studií. A dlužno říci, že se jim tento výběr zdařil. Každá z případových studií postihuje odlišný fenomén stranictví a současně i různá společenská prostředí. Historicky jsou ukotveny v druhé polovině 20. století a slouží tak jako zdroj dat pro zhodnocení odlišných typologických kvalit politické strany, respektive institucí/organizací, které funkci politické strany v daném prostoru plní, či v minulosti plnily.

Práce svým charakterem poskytuje rovněž mnoho podnětů k úvahám, které přesahují rámec geneze mimoevropských politických systémů, a to přinejmenším ve dvou směrech. Jednak nabízí komplexní přehled o soudobých hlavních teoretických přístupech k analýze politických stran, respektive stranických systémů a vytváří tak prostor pro úvahy o využitelnosti „evropských“ teoretických konceptů v kulturně odlišných oblastech (využitelnost typologií klasiků jako G. Sartori, S. Mainwaring apod.), jednak přináší nové poznatky vztahující se k obecné analýze konkrétních fenoménů: například postavení žen v politice, respektive k jejich postavení v prezidentských systémech (analýza vztahu politického stranictví a postavení žen v prezidentském úřadu v zemích Latinské Ameriky).

Předložená kolektivní monografie je nesporně koncepčně vyváženou analýzou, přesto má jisté slabiny. Jeho úvodní studie je obsáhlým souhrnným přehledem tematiky zahrnujícím celkový přehledem prací věnujících se v druhé polovině 20. století tomuto problému. Jejím autorem je V. Fiala, který zpracoval nesporně velmi kvalitní přehledo-

vou studii, jejíž jedinou slabou stránkou je, že se přednostně zaměřuje na problematiku typologizace politických stran v Africe, respektive subsaharské Africe. Africké podmínky tak teoretické části monografie dominují, což jistě potěší všechny, kteří se vývoj v afrických zemích zajímají. Zcela jistě zde však naleznou základní a podstatné informace i studenti, kteří se problematice tohoto kontinentu chtějí profesně věnovat. Poněkud jinak na tuto „afrikanizaci“ tématu budou asi nahlížet specialisté a zájemci o jiná mimoevropská teritoria, ale ani oni nemusí ničeho litovat. I pro ně jsou v monografii dostupné studie, které sice nejsou tak rozsáhlé a podrobné, jako studie africké, ale patří nesporně k špičce české produkce v oblasti *area studies* (především mám na mysli tematiku Latinské Ameriky a Indie).

Vzhledem k celkovému zaměření studie by ale bylo vhodnější, kdyby se v textu objevilo více odkazů i na případové studie z jiných sledovaných teritorií.

Domnívám se rovněž, že autoři svou práci chtěli přednostně poskytnout českým čtenářům z řad odborníků i veřejnosti odpovědi na otázky, které se při studiu problematiky mimoevropských politických stran objevují, nikoli všechny „správné (sic!) odpovědi“, jak je uvedeno v závěru kapitoly o typologii politických stran. Podobně v případové studii věnované Argentině se objevuje z neznámých důvodů dvojí způsob psaní jména „hlavní hrdinky“ analýzy Kristiny/Cristiny Kircher (v textu „*Transformace labor-based stran v Argentině*“ Ondřeje Plachého se objevují obě varianty, ale v textu Karla Kouby a Petry Poskočilové *Politické stranictví a ženy v prezidentském úřadu v Latinské Americe* se uvádí pouze varianta Cristina. Tyto připomínky jsou však pouze okrajové a nic nemění na kvalitě publikace. A jedna, profesně čistě osobní poznámka: Pokládala bych za vhodnější, kdyby autoři nepoužívali v češtině nepřiliš obvyklé vymezení oboru, jemuž zasvětili značnou část svého profesní-

ho života, jako „politické vědy“, ale přidrželi se běžného použití singuláru či, v češtině obvyklého označení, politologie.

Co se celkového zhodnocení monografie „*Politické strany Afriky, Asie a Latinské Ameriky: Rysy politického stranictví*“ týká, je nezbytné zdůraznit, že problematika mimoevropských politických systémů, ať již je spjata s analýzou systémů jako takových či se zaměřuje na některé jejich aspekty, není v současné české politologické literatuře příliš zpracována. Přesto studium specifik vývoje zemí Afriky, Dálného Východu i Latinské Ameriky ještě před dvěma desítkami let patřilo k významným oblastem společenskovedního výzkumu u nás a mnozí čeští odborníci se řadili mezi přední znalce ve světovém měřítku (za všechny stačí alespoň připomenout afrikanistu Ivana Hrbka). Český návrat k této tematice je proto nejen vědecky vhodný a opodstatněný, ale byl rovněž dlouho českou akademickou obcí očekáván. I proto se práce kolektivu autorů pod vedením doc. PhDr. Vlastmily Fialy, CSc. má šanci stát se textem, jehož teoretickou, analytickou i informativní stránku ocení zájemci nejen o problematiku mimoevropských oblastí, ale i odborníci z řad politologů i jiných společenskovedních oborů.

*Blanka Říchová*¹

¹ Prof. PhDr. Blanka Říchová, CSc. je vedoucí katedry politologie Institutu politologických studií FSV UK. Kontakt: richova@fsv.cuni.cz.